

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizărilor nr. 118g/2021 și nr. 121g/2021

privind excepția de neconstituționalitate
a articolului 7 alin. (3³) din Codul de procedură penală

*(recursul formulat împotriva încheierii prin care se respinge ridicarea
excepției de neconstituționalitate)*

CHIȘINĂU

8 iunie 2021

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
nei Liuba ȘOVA,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Marcel Lupu, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizările înregistrate pe 24 mai 2021 și 26 mai 2021,
Examinând admisibilitatea sesizărilor menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 8 iunie 2021, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizările nr. 118/2021 și nr. 121/2021 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 7 alin. (3³) din Codul de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, ridicată de dnii avocați Aureliu Colenco, Denis Calaida și Nicolae Bojenco, în interesele dlui Ilan Șor, în dosarele nr. 1r-8/2021 și, respectiv, nr. 1r-7/2021, pendinte la Curtea Supremă de Justiție.

2. Sesizările privind excepția de neconstituționalitate au fost trimise la Curtea Constituțională de un complet de judecată de la Curtea Supremă de Justiție format din dna Nadejda Toma, dl Anatolie Țurcan și dl Vladimir Timofti, în baza articolului 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție.

3. Având în vedere identitatea de obiect a sesizărilor și a motivelor care stau la baza criticilor de neconstituționalitate, Curtea a decis conexarea lor într-un singur dosar, în baza articolului 43 din Codul jurisdicției constituționale, fiindu-i atribuit numărul 118g/2021.

A. Circumstanțele litigiilor principale

1. Circumstanțele cauzei nr. 1r-8/2021

4. Pe rolul Curții de Apel Cahul se află cauza penală de învinuire a dlui Ilan Șor de comiterea infracțiunilor prevăzute de articolele 190 alin. (5) și 243 alin. (3) lit. b) din Codul penal. Apărarea inculpatului este exercitată de către dnii avocați Aureliu Colenco, Denis Calaida și Nicolae Bojenco.

5. În cadrul examinării cauzei, dnii avocați Aureliu Colenco și Denis Calaida au ridicat excepția de neconstituționalitate a articolului 31 alin. (3) din Codul de procedură penală care reglementează cazurile în care intervin schimbări în completul de judecată. Printr-o încheiere din 15 aprilie 2021, Curtea de Apel Cahul a refuzat ridicarea excepției de neconstituționalitate, motivând că prevederile contestate au mai fost supuse controlului de constituționalitate.

6. Dnii avocați Aureliu Colenco și Denis Calaida au contestat cu recurs încheierea Curții de Apel Cahul prin care a fost refuzată ridicarea excepției de neconstituționalitate. De asemenea, odată cu formularea recursului, dnii avocați au ridicat excepția de neconstituționalitate a articolului 7 alin. (3³) din Codul de procedură penală, care stabilește că încheierea instanței de judecată prin care se refuză ridicarea excepției este definitivă, însă argumentele privind dezacordul cu aceasta pot fi invocate în apelul sau, după caz, în recursul formulat împotriva hotărârii prin care s-a soluționat fondul.

7. Printr-o încheiere din 20 mai 2021, Curtea Supremă de Justiție a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

2. Circumstanțele cauzei penale nr. 1r-7/2021

8. Pe rolul Curții de Apel Cahul se află cauza penală de învinuire a dlui Ilan Șor de comiterea infracțiunilor prevăzute de articolele 190 alin. (5) și 243 alin. (3) lit. b) din Codul penal. Apărarea inculpatului este exercitată de către dnii avocați Aureliu Colenco, Denis Calaida și Nicolae Bojenco.

9. În cadrul examinării unei cereri de recuzare a unui judecător din complet, dl avocat Nicolae Bojenco a ridicat excepția de neconstituționalitate a articolului 35 alin. (1) din Codul de procedură penală, care reglementează procedura soluționării cererii de recuzare a judecătorului. Printr-o încheiere din 13 aprilie 2021, Curtea de Apel Cahul a respins cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate, invocând faptul că autorul excepției nu contestă legea aplicabilă cauzei, ci o omisiune legislativă.

10. Dl avocat Nicolae Bojenco a contestat cu recurs încheierea Curții de Apel Cahul prin care a fost respinsă cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate. De asemenea, odată cu formularea recursului, dl avocat a ridicat excepția de neconstituționalitate a articolului 7 alin. (3³) din Codul de procedură penală, care stabilește că încheierea instanței de judecată prin care se refuză ridicarea excepției este definitivă, însă argumentele privind dezacordul cu aceasta pot fi invocate în apelul sau, după caz, în recursul formulat împotriva hotărârii prin care s-a soluționat fondul.

11. Printr-o încheiere din 20 mai 2021, Curtea Supremă de Justiție a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

12. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

Articolul 135

Atribuțiile

„(1) Curtea Constituțională:

a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;

b) interpretează Constituția;

c) se pronunță asupra inițiativelor de revizuire a Constituției;

d) confirmă rezultatele referendumurilor republicane;

e) confirmă rezultatele alegerii Parlamentului și a Președintelui Republicii Moldova;

f) constată circumstanțele care justifică dizolvarea Parlamentului, demiterea Președintelui Republicii Moldova sau interimatul funcției de Președinte, precum și imposibilitatea Președintelui Republicii Moldova de a-și exercita atribuțiile mai mult de 60 de zile;

g) rezolvă cazurile excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice sesizate de Curtea Supremă de Justiție;

h) hotărăște asupra chestiunilor care au ca obiect constituționalitatea unui partid.

(2) Curtea Constituțională își desfășoară activitatea din inițiativa subiecților prevăzuți de Legea cu privire la Curtea Constituțională.”

13. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 7

Legalitatea procesului penal

„[...]”

(3) În cazul existenței incertitudinii cu privire la constituționalitatea legilor și a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și a ordonanțelor Guvernului, care urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională pentru a se pronunța asupra constituționalității acestora.

(3¹) La ridicarea excepției de neconstituționalitate și la sesizarea Curții Constituționale, instanța de judecată nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității normelor contestate cu prevederile Constituției, limitându-se la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție;

b) excepția este ridicată de către una dintre părți sau de reprezentantul acesteia ori de către instanța de judecată din oficiu;

c) prevederile contestate urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei;

d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

(3²) Ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune prin încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă, până la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate, dezbaterile judiciare se suspendă.

(3³) Dacă nu sunt întrunite cumulativ condițiile indicate la alin.(3¹), instanța de judecată refuză, prin încheiere, ridicarea excepției de neconstituționalitate. **Încheierea instanței de judecată este definitivă, însă argumentele privind dezacordul cu aceasta pot fi invocate în apel sau, după caz, în recurs împotriva hotărârii în fond.**

[...]"

ÎN DREPT

A. Argumentele autorilor excepției de neconstituționalitate

14. Autorii excepțiilor au afirmat că legislatorul a omis să reglementeze în articolul 7 alin. (3³) din Codul de procedură penală dreptul de a contesta cu recurs separat încheierea prin care se respinge cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate. În opinia autorilor excepțiilor, această omisiune este contrară dreptului la un proces echitabil.

15. Potrivit autorilor excepțiilor, posibilitatea de a contesta cu recurs o încheiere prin care se refuză ridicarea excepției de neconstituționalitate împiedică aplicarea unor norme neconstituționale în cadrul unui proces.

16. În motivarea excepțiilor, autorii au făcut trimitere la Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016, în care Curtea a menționat, la § 88, că în vederea asigurării celerității procesului, părțile trebuie să aibă posibilitatea procesuală de a contesta separat cu recurs încheierea judecătorului ordinar de respingere a cererii de ridicare a excepției.

17. Prin urmare, autorii excepțiilor consideră că dispozițiile contestate sunt contrare articolelor 20, 54 și 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție.

B. Aprecierea Curții

18. Examinând admisibilitatea sesizărilor privind excepțiile de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

19. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul de procedură penală, ține de competența Curții Constituționale.

20. Curtea constată că excepțiile de neconstituționalitate au fost ridicate de avocații părții în proces. Astfel, sesizările sunt formulate de subiectele cărora li s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

21. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie prevederile articolului 7 alin. (3³) din Codul de procedură penală care stabilește că, în cazul în care excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile prevăzute de articolul 7 alin.(3¹) din același Cod, instanța de judecată refuză, prin încheiere, ridicarea excepției de neconstituționalitate. Încheierea instanței de judecată este definitivă, însă argumentele privind dezacordul cu aceasta pot fi invocate în apelul sau, după caz, în recursul formulat împotriva hotărârii prin care s-a soluționat fondul.

22. Excepțiile de neconstituționalitate au fost ridicate în două cauze care au ca obiect recursuri formulate împotriva încheierilor prin care s-au respins cererile de ridicare a excepțiilor de neconstituționalitate. Având în vedere că instanța de recurs trebuie să examineze dacă încheierile respective fac parte din actele susceptibile a fi contestate cu un recurs separat, Curtea consideră că prevederile contestate pot fi aplicate în aceste cauze penale.

23. Autorii excepțiilor au afirmat că imposibilitatea de a contesta cu recurs separat încheierea prin care se refuză ridicarea excepției este contrară articolelor 20 [*accesul liber la justiție*], 54 [*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*] și 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) [*atribuțiile Curții Constituționale*] din Constituție.

24. Curtea reține că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept din Constituție în cauza concretă pendinte în fața instanțelor de drept comun (DCC nr. 8 din 24 ianuarie 2020, § 27). Curtea trebuie să verifice, prin prisma argumentelor autorului sesizării, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință într-un drept fundamental (DCC nr. 17 din 9 februarie 2021, § 16).

25. Articolul 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție, invocat de autorii excepțiilor, stabilește competența Curții de a examina excepțiile de neconstituționalitate și sesizările privind controlul constituționalității legilor, a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte. Curtea nu întrevide în ce măsură această normă constituțională este aplicabilă prevederilor contestate, pentru că acestea nu aduc atingere competențelor Curții Constituționale.

26. Cu privire la pretinsa încălcare a articolului 54 din Constituție, Curtea subliniază că acest articol nu poate fi invocat de sine stătător. Acest articol îi impune Curții un mod de analiză a caracterului proporțional al ingerințelor în drepturile fundamentale. Prin urmare, pentru a putea fi invocat, autorul sesizării trebuie să argumenteze incidența unui drept fundamental (a se vedea, în acest sens, HCC nr. 29 din 12 decembrie 2019, § 19; DCC nr. 3 din 16 ianuarie 2020, § 22; DCC nr. 28 din 12 martie 2020, § 18, DCC nr. 48 din 25 mai 2020, § 21).

27. Curtea observă că autorii sesizărilor contestă prevederile articolului 7 alin. (3³) din Codul de procedură penală prin raportare la articolul 20, care garantează dreptul la un proces echitabil. Așadar, Curtea va analiza dacă acest drept este afectat de prevederile legale contestate.

28. Curtea menționează că articolul 20 din Constituție își găsește corespondența în dispozițiile articolului 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (DCC nr. 37 din 30 martie 2021, § 32).

29. În acest sens, Curtea Europeană a menționat că garanțiile oferite de articolul 6 se aplică, în principiu, procedurilor constituționale (*Caldas Ramirez de Arrellano v. Spania*, decizia din 28 ianuarie 2003) atunci când acestea reprezintă etape ulterioare procedurilor penale și atunci când rezultatele lor pot fi decisive pentru persoanele condamnate. Totuși, nu este și cazul Curții Constituționale a Republicii Moldova, care nu are competența de a examina recursuri constituționale împotriva hotărârilor judecătorești definitive. Curtea Constituțională a Republicii Moldova are competența de a examina în mod preliminar, pe calea excepției de neconstituționalitate, chestiunile referitoare la constituționalitatea dispozițiilor care sunt aplicabile într-o cauză de drept comun.

30. Potrivit jurisprudenței Curții Europene, Convenția nu garantează vreun drept de a trimite o cauză la o instanță națională sau internațională pentru a soluționa o chestiune preliminară, inclusiv cu privire la constituționalitatea unei dispoziții legale. Totuși, în cazul în care dreptul național stabilește un mecanism de trimitere preliminară, refuzul unei instanțe naționale de a admite o cerere pentru o astfel de sesizare poate, în anumite circumstanțe, să încalce caracterul echitabil al procedurilor. Concluzia este valabilă pentru cazul în care refuzul se dovedește a fi arbitrar, adică atunci când se refuză trimiterea preliminară în timp ce legea nu prevede nicio excepție care ar justifica refuzul, atunci când refuzul se bazează pe alte motive decât cele care sunt prevăzute de lege și atunci când refuzul nu este motivat în modul corespunzător (a se vedea *Ullens de Schooten și Rezabek v. Belgia*, 20 septembrie 2011, § 59). Spre exemplu, în cauza *Xero Flor w Polsce sp. z o.o. v. Polonia*, 7 mai 2021, § 173, Curtea Europeană a constatat o încălcare a articolul 6 § 1 din Convenție, pentru că tribunalele naționale nu au furnizat suficiente motive pentru a justifica refuzul de a sesiza Curtea Constituțională.

31. Curtea face trimitere la Studiul Comisiei de la Veneția privind accesul individual la justiția constituțională, adoptat la cea de-a 85-a sesiune plenară din 17-18 decembrie 2010 (CDL-AD(2010)039). La § 217 din acest studiu, Comisia de la Veneția a constatat că în numeroase state europene există obligația de a motiva refuzul de a sesiza Curtea Constituțională, însă acest refuz nu poate fi contestat. Cu toate acestea, refuzul nu-l împiedică pe petiționar să solicite sesizarea Curții Constituționale la fiecare nivel de jurisdicție.

32. Astfel, Curtea subliniază că, pentru a fi respectat caracterul echitabil al procedurilor, instanțele de drept comun au obligația să motiveze în modul corespunzător refuzul de a sesiza Curtea Constituțională. De asemenea, Curtea reține că prevederile Codului de procedură penală nu împiedică persoanele interesate să invoce dezacordul referitor la refuzul de a admite ridicarea excepției de neconstituționalitate în apel sau, după caz, în recurs. În

același timp, Curtea menționează că persoanele interesate dețin dreptul să ridice aceeași excepție de neconstituționalitate din nou, în căile de atac formulate împotriva fondului cauzei.

33. În baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) lit. g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* excepția de neconstituționalitate a articolului 7 alin. (3³) din Codul de procedură penală, ridicată de dnii avocați Aureliu Colenco, Denis Calaida și Nicolae Bojenco, în interesele dlui Ilan Șor, în dosarele nr. 1r-8/2021 și, respectiv, nr. 1r-7/2021, pendinte la Curtea Supremă de Justiție.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

*Chișinău, 8 iunie 2021
DCC nr. 85
Dosarul nr. 118g/2021*